

Och till sist sprack himlarna alla

Runar Salminen

**Och till sist sprack
himlarna alla**

DIKTER

©Runar Salminen 1978

Till min hustru Ines

ISBN 951-50-0180-3
Multiprint Helsingfors 1978

En fågel sökt ensamhet,
ett fågelrop hörs
varför ropar han då?
Fågeön som valt
tystnad.

Följ en medmänniska till hennes yttersta kobb
och du skall finna vid livsgränsens
yttersta rand en skönhet
av aldrig skådat slag
en styrkereserv
och ett smide som håller
i evighet.

Försök vara enkelt god och klok
Hjärtat orkar inte med så många
överflödspipor på en gång.
Och dina steg här på jorden då du
åldras och utarbetad är
skall vara såsom du trampade
en gammaldags hederlig flåsorgel
vägfram, ända in till slutet.
Så falla ihop som ett minne.

Flabbskrattets tomhet har jag mist
men rätten att sörja djupt har jag fått i stället.
Allt som var mig kärt miste jag
men rätten att bo kvar i min sorg
kan ingen ta av mig.

Jag såg trädets vackra form i dröm
och i dröm drog jag klädnaden av
och sidenlent som en flickmage
kändes rönnens trä under min lyckohand
som följsamt
följde tänkta bilden.

Alla kan vi genom natten
bära vår morgon med oss
som en klarhetslängtan,
ett lys.

Till tröst i mörkret,
en klar ton som dallrar,
men ändå är så hel och ren
som endast helhetslängtan kan vara.
Denna sprödhetens kraft
obesegrad.

Vi som vet hur lätt det går
att yxa till en varg
ser med ett igenkännande
och överseende
leende på allt omkring oss.

Denna min sjös
marvatten
har jag tre gånger öst
genom min båt.
Skräcken
ger mig kraft
att oupphörligt ösa
kräkt slagvatten
över mina minnens sud.
Öskaret är gröpt ur egen plåga
av egen snidarehand
så ingen undanflykt här tolereras.
Ös, ös för fan!
Annars sjunker vi
alla
i byn.

Klarhet utan like
fyller mitt sinne.
Renad från alltför nära kunskaper
och ting — före dagslarmet —
mitt hjärta känner sig nästan helt
lyckligt nu.
På tröskeln till en ny insamlingsdag.

Jag är romantisk och vän
pep vitsippan.
-Tig! röt jag.
Det var en sådan dag.
Jag sprang bort,
vågade ej länge stanna där.

Storbonden tittade över rån,
hade bössa på axeln.
Jag frågte: Vart ska du hän?
Han svarte: Skjuta krickänder!
Sade och gick.

Jag,
småbonde i kronisk blåst, tänkte
att den här gången klarade jag mig.
Men sen kom det för mig
att han väntar nog tills gumman min kommer
med kaffe till mig.
Och då så
skjuter han oss båda
med en smäll
och tycker det är billigt och bra.

Skärgårdsgumman pysslar stuga, knarrar golv.
Trasmattorna skrattar upp i solen
och flugprickiga förfäders ansikten,
förstorade under glas och ram,
så strängt blickar de ut i rummet,
men bibelspråket ovanför utdragssoffan talar om
att än är här ett kristet hus och nötta
postillan på bordet instämmer.

Och alla barnen är utflugna nu ut
i syndiga råddiga världen, gud skydde,
och bokhyllan har oföränderligt fem böcker
och från storkökets utdragssoffa
frågar gubben varje morgon,
har du släppt ut katten mor
har du gett räckan mat
har Ålandsbladet kommit
hur är vädret
och hur visar termometern i dag. Jasså, jasså.

Sen brakar han nattstånden kolik,
vänder sig om i soffan och sover vidare en stund.

Gudskelov att vi får vara friska,
suckar gumman vid spis och gubben instämmer,
svarar med att braka en dånande braskitspplåd
i sömnen och hundrackan fnyser nos vid dörren
har fått nog, tränger frisk luft.

En halvstor ilsk krokodil
låg på allfarväg och klippte käft mot mig.
Vördsamt lyfte jag på mössan
gick sen krokodilen förbi.
En annan, ännu större, slemmiger räkel
låg tvärts över byssens telefontrådar, mojade sig där,
skapade kontakt.
Den låddes jag inte se.
Smög mig bara tyst på tå under och förbi
till mitt jordnära hem
och stegade där inne och tänkte
att vad bra att jag är utan telefon
när sådana samtal nu rings utöver bygd.
Sen öppnade jag förstudörren och hade ett högljutt
Samtal
till skogs.
Och katten kom, fick sin mjölk
och sen somnade vi båda från all världens elände
.

Det händer mycket i en glesbygd.
Kor tar tjur, kalvar, äter efterbörd.
Gurkor växer som vanligt
penningvansinnigt.
Gumsar hänger pung, sköter knull i by.
Och på vintern
sover vi alla
som murmeldjur.
Dock
någon stilla frostmorgon
hörs en brunnslock bullra till
och en Urby uv
ropar långt
borta.
Dovropar ut lik,
hotfullt.
Men annars så
händer ingenting.

Att beskriva ett tillstånd är svårt.
Men ser man kranier
av slaktade spädkalvar,
då är man i närheten av
människoboningar.

Om stjärnorna blinka
då går det för sig.
Men börjar dom stirra
då blir du rädd.

Vekfåglar drar söderut
men en småbrukare är som
en övervintrande orre
som troget stannar kvar
vid sin kråkbärsmyr
och där bevisar att den jordnära
överlever kargt.

Jag
småbrukare på Björkbacka torp
hade en gång en häst.
Han hette Frej.
Jag hade honom från föl
och uppfödde honom sen så omsorgsfullt att han
växte upp till byns kraftigaste valack.
Hans kastreringsdag var för mig en svår dag
och för honom.
Men det måste göras.
Över 20 år hade jag Frej. Och vi blev arbetskamrater
och goda vänner
och jag glömmer inte den dagen då jag
ledde honom upp på andelsslakteriets bilflak.
Han stod där, utarbetad och gråhuvad och såg sig omkring
såsom han tog farväl av bygd
och den avskedsblick han gav tvingade fram mina tårar.
I mina önskedrömmar fabulerar jag nu att Frej går på
grönan äng,
är hingst
och har ett kärligt sto bredvid sig
och vidare drömmer jag om och om igen
att alla Frejs utnötta arbetskor svävar i rymd,
till svalor förvandlade.

Jag förstår dig så bra du min häst som heter Frej,
att det bästa du vet är att rusa ut från smutsiga stallet
För att i nysnö tumba dig ren.

Vad även jag längtar till all denna renhetens snödoft
och att få vältra vid din sida,
gnida flank och vältra över,
stöna av välbehag
hålla sen upp ett tag,
ligga där och bara ögonförstå varandra.
Efterpå stiga som nyfödd upp
och ruska sista smutsen av sig,
sätta av sen i sken,
och slå upp och salutera vädersalut,
vi båda,
så hela gråbyns stöttepelare rasar ihop.

Haren hoppade i gracil båge in på passet
och skottet mitt sopade Björkbacka grytan full.
Och vid måltid steg mitt fetthjärtas rap,
om jag haft nåt sånt förstås,
upp till matsalstakets medelpunkt där kristallkronan,
om Björkbacka haft en sådan, säkert
skulle glittra nu, i levande ljus blända
men nu
litet blodig harull på snön bara
berättar för blåkalla månskensnatten

Och det var ju strängt taget ingenting som hänt,
bara det att en fattig småbrukare skaffat sig
en kok gott kött till sitt hus,
men en som dog var det i alla fall,
det kan inte bortförklaras.
Hur fort harullen än blåste bort
kvarstår detta faktum att vi är en död skyldiga alla
och haren har sitt klart men dom
som åt opp han
har sitt kvar.

Svala fotvalv,
i gräset plommon
som daggiga ögon. Stjärnplock
och susande björk.
Och en hunds bjäbbande
nånstans (ej långt borta).
Och jag på Björkbacka tun
lyss varsamt hembygdston.

Det kvällnar,
dagar så milt.
Syrsehelg är nu
och äpplens mjuka fall till mull
fullbordar bilden
av mitt liv.

Jag förstår nu
att lika spontant som då katten skiter
har jag odlat och hållit fast i martallens poesi
i hela mitt liv.

Allt är nu så genomgrävt och klart
och solvänt i mull.
Allt är nu så klart
såsom en tigande morgon
inför efterlängtade
klarhetens dag
som hela tiden
såsom en skälm drar sig undan.

De döda ligger begravda här,
sade brusande vinden,
smekte mullens spirande gröda.
De döda ligger begravda här,
uppstår nu.
Ja, ja nynnade stilla vårregnet till svar
de ligger här omkull,
men inte länge.

Ja

det är ju klart
att mulen skall vara — och är!
vår huvudsakligaste rymd.

Gumman tog sitt bästa nystrukna förkläde på
och satte sig i sin kära gungstol
då hon skulle till att dö.
Gumman var fågellätt och trött
då hon blåstes bort från detta
livet
men fyllde hela världsbilden ändå.
Och som doften av gott nymalet kaffe
stod det kring hennes torpstuga
efterpå
då hon farit
till himmelen sin
via körkogård först förstås
och orglars ljud.

Skral var prästen
och skral hade torparen vatt
som dödde — sönderarbetad —
och blött var vädret
och hästen som drog var skuren
och liket under locket ville hosta
men kunde inte.
Men kaffekranskrokarna var
lingonkransgoda och vackra
och Pargas-pepparkakorna hade uddar
och var goda. Dom väntade publik
medan klockorna dånga som för eld
eller var det jag som hörde fel
kanske dom sjöng ljuveligt om gator av
guld, då de dånga metall.
Men änkan var i alla fall
rar,
neg så vackert för prästen
som predika
för betalning.

Det var en gång en hemmaslaktare
som så ungstark och kavat höjde
släggan sin
och slog in pannbenet på sin gamla
nästan onyttiga arbetshästkompis
och så stelbent utarbetad och grå
var denna arbetshäst
att det tog en evig tid innan han
segnade till jord.
Det var som han inte riktigt ville
och strax efter hamna släggmannen
i krig.
Och snart låg även han
hos mull omkull
med ett vackert cirkelrunt hål i pannan sin.
Så kan det gå för våra
allra vanligaste arbetshästar.

Ministrarna och den siste småbrukaren

Ministrarnas aftonskola klubbade beslut
att nu skulle det vara slut på småbondens sötebrödsdagar
i nya tidens namn skulle han utrotas.
Det beslöts att detta naturnära välfärdshinder måste bort.
Världsbanken lånade medel för stora skallgången.
Riksdagsledamöterna ställde upp,
som en man ställde de upp —
och gruppordförandena var kunniga skallfogdar.

Den siste småbonden höll sig undan otroligt länge.
Han blev dyr att skälla,
gröna vågen hade förräddarfolk i skallkedjan, viskades det.

Sen fick vi alla verkställande ministrar
mycket beröm och medaljer,
alldeles som för segerrika hemvändande olympiamän
vankades cigarrer
och på nattkröken då festen pågått länge berättade
finansministern hur roligt festligt det var då de fällde den sista
småbrukaren, hur de sedan hissade honom död på stång.

Vid det laget vitnade kulturministern i ansiktet,
fick nog och störtade från presidentbordet ut
att spuggla bak häcken.
Presidenten blev litet orolig
men finansministern sade lugnande:
Det är inget farligt,
en liten grönvågsbobba bara,
det går snart över.

Individen vill inte bli mördad.
Men när mänskan kommer in i ett kollektiv
blir hon tyvärr ofta mördad.
Kanske mördare också. Men ändå —
sanningen är att mänskan är född flockvarelse
och bör anpassa sig till detta på ett mänskligt sätt.
Socialismen är mänskans stora överlevnadsprov.

Alla människohjärtan har
en inneboende socialistisk
längtan.
Och att skrift och mytskröna
och Jesusgestalten och Kalle Storskägg är inblandade nära här
kan inte bortförklaras.

En tes lyder i arbetarklassens namn sålunda:
Att äga är ett brott!
Jag vill tillägga, kommentera detta, så:
Att tycka om utan att känna ägarekänsla
är en nästan omänsklig bragd!

En totalbild
av en människa
hur kär hon än är dig
är en omöjlighet
och känns harmligt
för den totala äganderättskänslan.
Men är så bra
att det är så.

Du hurtbulle som kommer till mig
och mullrar dina rejäla handslag och skratt.
Om du visste hur ont det gör i mig varje gång
att se hårdhetens många döljor.

Att använda en jord- och samhällsfrånvärd religion
eller konstriktning för att gömma sig bakom,
och så slippa den värsta samvetsblåsten,
det tycks gå så bra igen.
Och en allt mera tätande högre medelklass
ställer villigt upp hos denna lära, trycker sig så lå
om satans hus för att slippa höra världshungern yla.

Det skapar respekt när man upptäcker på vilka villkor
ett lingon existerar i naturen.
Eller när man inser att för att fågelsång ska bli till
hur en rad olika omständigheter måste stämma.
Föra att nu inte tala om kålrot
och den livsnödvändiga
potatisknölen villkor. Jag
hisnar vid denna tanke.

Mäktigt gungande i jordgrepp
så är
trädens sång.
Och fåglarna som likt livet jublande sjunger över.
Utan att kvida
som en regndroppe
från grödakvist falla.
Du träd! Du fågel! Du vet — är med
i allt!

Högtidligt på utrullade vitsippsmattor
promenerade björk och gran till strand
där jag satt med mitt metspö på sten,
drömde
att himlen var nu
och just då
som en orgel
ramade en nyttig ko nånstans.

Jag har ju insett våtmarkernas nödvändighet
i naturen.
Och därför vill heller inte jag upphöra
med att gråta.

Jag tror att vårt undermedvetna
tar upp sina potäter
alldeles som vi.

När varje kanonrör är ett
fågelhem, då är tiden god.
Och med varje salut
är en ny kull flygg.

Man måste ha en jordad själ
för att uppfinna medel att flyga
till en himlakropp.

Att vi var och en är så fullproppade med fördomar
att vi inte vet av en endaste en
det är mycket vanligt.

I den allra minsta fingerhög mull
går livsdansen så det gungar i golv.

Det blidde bara så
sade goda viljan
då den som en helt naturlig sak
värpte världens vackraste ägg.

När svalorna faller som stenregn
då är det slut med oss.

Häng upp starholkar inuti
atomkraftverkens reaktorer.
Trivs stararna där och lyckligt
får ungarna flygga,
då är atomkraftverken okej,
ingenting att käfta om sen,
bara bygg flere.
Kanske vi lyckas bygga oss
ända upp till jordhimmel
till sist.

Jag kom att tänka på
att
fabriksvisslan borde
vara ett glädjeskri
och traktorns brummande på åkern
pastoral upplevelse.

Så hoppade haren ur mitt hjärta
till slut.
Inte blev jag lejonstark ändå,
men jag mäktade ändå gripa ett fastare tag
om den jord jag älskar.

Och till sist sprack himlarna
alla.
Och den högste blev ett
socialfall liksom vi.
Så höjde han sig neder.
Och nu hade vi alla
likvärdig möjlighet
att arbeta oss upp —
till samhörighet.